

31 grudnia 2007 - 1 stycznia 2008

Zwyczaje i obyczaje

Noworoczne droby, szczodroki, nowoletniki

Podtrzymywanie tradycji powinno być rzeczą świętą, lecz w dzisiejszej nowoczesnej epoce XXI wieku, epoce drapieżnej, szybkiej, często nie-ludzkiej umykają nam tradycje, obrzędy, zwyczaje, także te związane z sylwestrem i Nowym Rokiem. Mimo że trochę naiwne, to jednak nasze, wyjątkowe, świąteczne, pełne dostojenstwa.

Zajmują i zajmowały one wyjątkowe miejsce w historii polskiej kultury, chociaż nie miały takiego znaczenia jak Wigilia i Boże Narodzenie. Różne zwyczaje, związane z tymi dniami, są często powtórzeniem obrzędowości bożonarodzeniowej, jak chociażby wróżenie na pogody, urodzaj czy wróżby małżeńskie. Zabawy sylwestrowe, tak dzisiaj popularne, są świeżej daty i mają miejski rodowód. Na wsi istniał i w niektórych regionach nadal istnieje zwyczaj odwiedzania sąsiadów z życzeniami noworocznymi. Tak jest np. w okolicach Rzepiennika Strzyżewskiego, Czermnej, Szerzyn, Ciężkowic, Przeworska, Dębicy czy Dobrowa k/Pilzna.

Droby, draby, dziady noworoczne ruszają już po północy w Nowy Rok. O drobach z Pogorza pisał już znany kronikarz Franciszek Kotula. „W Dzień Nowego Roku już od świtu po niektórych miejscowościach Pogorza biegali droby. Mieli maski na twarzach, byli na ogół fantazyjnie poprzebierani, z odwróconymi do góry kożuchami w strojach zrobionych ze słomianych warkoczy”.

Dzisiejsi też będą mieli na sobie kożuchy futrem do wierzchu, przepasane słomianymi powrośłami, w spiczastych czapkach splatanych ze słomianych warkoczów. W rękach będą mieli obowiązkowo zdobione laki lub powrośła. Droby zawsze składali i składają gospodarzom życzenia i pomimo że czasem zostawiali po sobie w chałupach wysypany popiół, rozlaną wodę czy wymazane sadzą okna znoszono te żarty cierpliwie.

„Na szczęście, na zdrowie na ten Nowy Rok, żeby wam się urodziła psenicka i grosek, psenicka jak rękawicka, owiesek jak pański piesek, grosek jak wirciosek, żytko jak korytko, ziemniaki jak buraki, a buraki jak pnioki, karpiele jak gardziele,

w każdym kątku po dzieciątku a za piecem siedem” Życzą też, żeby się „darzyło, rodziło, kropiło, psenica, jarzyca żytko i wszystko.”

Droby z okolic Pilzna deklamują „Gdzie Drob przyjdzie, szczęście będzie, krowa się ocieli, córka za mąż wyjdzie”. Oczywiście taka wizyta kończy się obdarowaniem drobów – najczęściej jest to poczęstunek. Gdyby się droby nie doczekały poczęstunku, może gospodarz na odchodne usłyszeć „Niech wam wyrośnie stokłosa od d... do nosa, niech wam nasro sarna w wasze ziarna”. Czasem wśród drobów byli poprzebierani za Cyganów, Cyganki, Żydów czy wiejskie baby. Życzenia składali również szczodroki, nazywani też nowoletnikami, ponieważ chodzili z życzeniami na „Nowe Lato”.

Był też zwyczaj, że w dzień Nowego Roku rano gospodarz lub parobek wybierali zza „tragarza” kopy „bite” w wigilie Bożego Narodzenia, wywozili je w pole i wbijali w śnieg. W Nowy Rok ugadywano także pastuchów na nadchodzący rok. A tuż przed północą w sylwestra chłopcy trzaskali z batorów „wypekać” stary rok. Głośno walono w blachy, dzwoniło blaszanymi puszkami, po to, by wypędzić stary rok. Były też życzenia. Ksiądz z ambony składał życzenia wiernym, sąsiedzi i przyjaciele składali sobie życzenia, prześcigając się w układaniu dowcipnych rymowanek. Do dobrego tonu należało składanie życzeń noworocznych osobiscie, a odbiorca, odwzajemniając je, powinien zaprosić na noworoczny obiad. Obowiązywała też hierarchia składania życzeń: dzieci składały życzenia rodzicom, kawalerowie pannom, panowie sługom, bogaci ubogim. To samo dotyczyło obdarowywania noworocznymi podarunkami. O obdarowywaniu noworocznymi podarunkami służby przez dziedziców pisał Franciszek Zabłocki.

„Mamy tyle czeladzi, każdy chce kołody

Trzeba wszystkim coś wetknąć

Taki zwyczaj wszędy.”

Ja, życząc Państwu pomyślności w nowym 2008 roku, wtykam ten tekst.

TADEUSZ MĘDZEŁOWSKI

R E K L A M A

RADA NADZORCZA REJONOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA KOMUNIKACYJNEGO

ŁAP
Woc
Jac
wia
mł.
gmi.
ora:
kali
czył
nyn
któ
skir
dził
run
nov
1
kup
w w
zan
Rac
go
Jak
jest
rad
ryz
Zaz
pra
cja
mo
Gó
go

bos
ks.
ki
ten
rov
ste
szc
sta
ora
Jar
ny
pre
wi
ob
Sk
w